

ГАРЧИГ

I. ОРШИЛ	2
II. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
III. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	14
IV. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГУЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	15
V. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ	17
СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	18
НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
ТЭРБУМ МОД ТАРИН ҮНДЭСНИЙ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД	20
НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	20
ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	20
УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	23
ОЛОН НИЙТЭД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	23
ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	24
2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД ЗАРЦУУЛАХ НИЙТ ЗАРДАЛ.....	26
ДҮГНЭЛТ	26
АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ, НОМ ЗОХИОЛ	27

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт №1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл.....	3
Хүснэгт №2. Талбайн цэгүүдийн солбицол	3
Хүснэгт №3. Ил уурхайн хажуугийн налуугийн өнцгийн баримжаа хэмжээ (Гипрорудагийн баримтлал)	6
Хүснэгт №4. Ашиглалтын нөөц, /Сорьц-880.0/	7
Хүснэгт №5. Ил уурхайн технологийн агуулга, бүрдэл.....	8
Хүснэгт №6. Хөрс хуулалтанд ажиллах экскаваторын бүтээл	8
Хүснэгт №7. Элс олборлолтонд ажиллах экскаваторын бүтээл.....	8
Хүснэгт №8. Элс тээвэрлэлтийн дундаж зай	9
Хүснэгт №9. Элс тээвэрлэлтэнд шаардлагатай автосамосвалын тоо	9
Хүснэгт №10. Төслийн нийт цэвэр усны хэрэглээ.....	12
Хүснэгт №11. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	18
Хүснэгт №12. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	20
Хүснэгт №13. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	21
Хүснэгт №14. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	22
Хүснэгт №15. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	23
Хүснэгт №16. Олон нийтэд тайлагнах, танилцуулах төлөвлөгөө	23
Хүснэгт №17. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөө	25
Хүснэгт №18. 2025 оны БОМТ-ний нийт зардал.....	26

I. ОРШИЛ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

Энэхүү байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө нь алтны шороон ордын үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүн амд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээнүүдийг шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацаа, давтамж, баримтлах дүрэм, журам, стандартуудын хамт нэгтгэн үзүүлж буй төслийг хэрэгжүүлэгч “Ноён тохой трейд” ХХК-аас заавал хэрэгжүүлж, мөрдөж ажиллах ёстой баримт бичиг юм. “Бор тал” нэртэй алтны шороон орд төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-ний үндсэн зорилго нь төслийг хэрэгжүүлэх явцад үүсэх бүхий л сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг төслийн хэрэгжилтийн хүрээнд авч үзэн, холбогдох зардлыг бодитоор төлөвлөх, улмаар энэхүү төлөвлөгөөг төсөл хэрэгжүүлэгч дагаж мөрдсөнөөр байгаль орчин, нийгмийн хамгааллын үүргээ хангах нөхцөлийг бүрдүүлэх юм.

БОМТ боловсруулах аргачлал:

“Ноён тохой трейд” ХХК-ийн Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших “Бор тал” -ын алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төсөл нь өмнөх жилүүдэд бүрэн хүчин чадлаар ажиллаж чадаагүй, ордын нөөцийг бүрэн ашиглаж дуусаагүй байгаа тул 2025 онд уурхайн хаалт хийгдэхгүй. Иймд төслийн БОННУ-ний тайлангийн хаалтын өмнөх жилийн менежментийн төлөвлөгөөг урьтал болгон 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсрууллаа.

Тус төслийн 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2019 оны 10 дүгээр сарын 29 –ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалын дагуу энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээ, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, тус байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан бөгөөд төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүрийн 12 дугаар сарын 10-ны дотор тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, дараа оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төслийн хамт холбогдох байууллагад хүргүүлж байх зайлшгүй шаардлагатай болно.

“Бор тал” Алтны шороон ордын БОМТ-нд 2025 онд нийт 12.152 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөлөө.

II. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Тусгай зөвшөөрлийн талбайн ерөнхий мэдээлэл

Газар зүйн байршил: “Ноёнтохой трейд” ХХК-ийн MV-007039 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Бор талын алтны шороон орд нь Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт харьяалагдах бөгөөд Зуунмод хотоос зүүн тийш 70 км, Сэргэлэн сумын төвөөс зүүн тийш 50 км, Улаанбаатар хотоос урагш 80 км, Налайхаас урагш 30 км, Баян сумаас хойш 28 км-т оршино.

Хүснэгт №1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

1	Аж ахуйн нэгжийн нэр		“Ноён тохой трейд” ХХК
2	Улсын бүртгэлийн дугаар		9011048087
3	Регистрийн дугаар		2774666
4	Төслийн нэр		“Бор тал” нэртэй алтны шороон орд ашиглах төсөл
5	Төслийн байршил	Аймаг	Төв аймаг
6		Сум/	Сэргэлэн сум
7	Аж ахуйн нэгжийн хаяг	Аймаг/Хот	Улаанбаатар хот
8		Сум/Дүүрэг	Баянгол дүүрэг
9		Баг/Хороо	10-р Хороолол
10		Гудамж/Байр	11-09 тоот.
11	Захирлын мэдээлэл	Нэр	Ц. Ноостой
12		Утас	88115786

Төслийн хүчин чадал, үргэлжлэх хугацаа

“Ноёнтохой трейд” ХХК нь 2023 онд 64.64 мян.м³ элс олборлохоор төлөвлөсөн бөгөөд техник хэрэгслийн эвдрэл гэмтэл, сааталаас шалтгаалан хүчин чадалдаа хүрч ажиллаж чадаагүй. 2023 оны төлөвлөлтөөс С-13 блок бүтэн, С-14 блокоос 11.71 мян.м³ элс олборлогдоогүй үлдсэн. Иймээс 2023 оны төлөвлөлтөөс үлдсэн блокууд дээр 2025 онд олборлохоор төлөвлөсөн блокуудаас оруулан 104.99 мян.м³ элс олборлохоор төлөвлөсөн.

Ашиглалтын технологи

2025 онд уурхайн нээлтийг 2023 онд ашиглалт явуулж байсан С-14 блокоос үргэлжлүүлэн олборлолтын ажлын явуулна.

Бүтээгдэхүүн гаргалтын тооцоо

Бор талын алтны шороон ордын 2025 онд олборлох нийт үйлдвэрлэлийн нөөц нь 0.064 гр/м³ агуулга бүхий 104.99 мян.м³ элс, шлихээр 6.71 кг буюу химийн цэврээр 5.92 кг алт байна. Үүнийг гравитацийн аргаар баяжуулж, 92.5 хувийн металл авалттайгаар төслийн хугацаанд 6.21 кг шлихийн алт, химийн цэврээр 5.47 кг алт үйлдвэрлэнэ.

Хүний нөөц

“Ноён тохой трейд” ХХК-ийн уурхайд энэ жилд 117 хоног ажиллана.

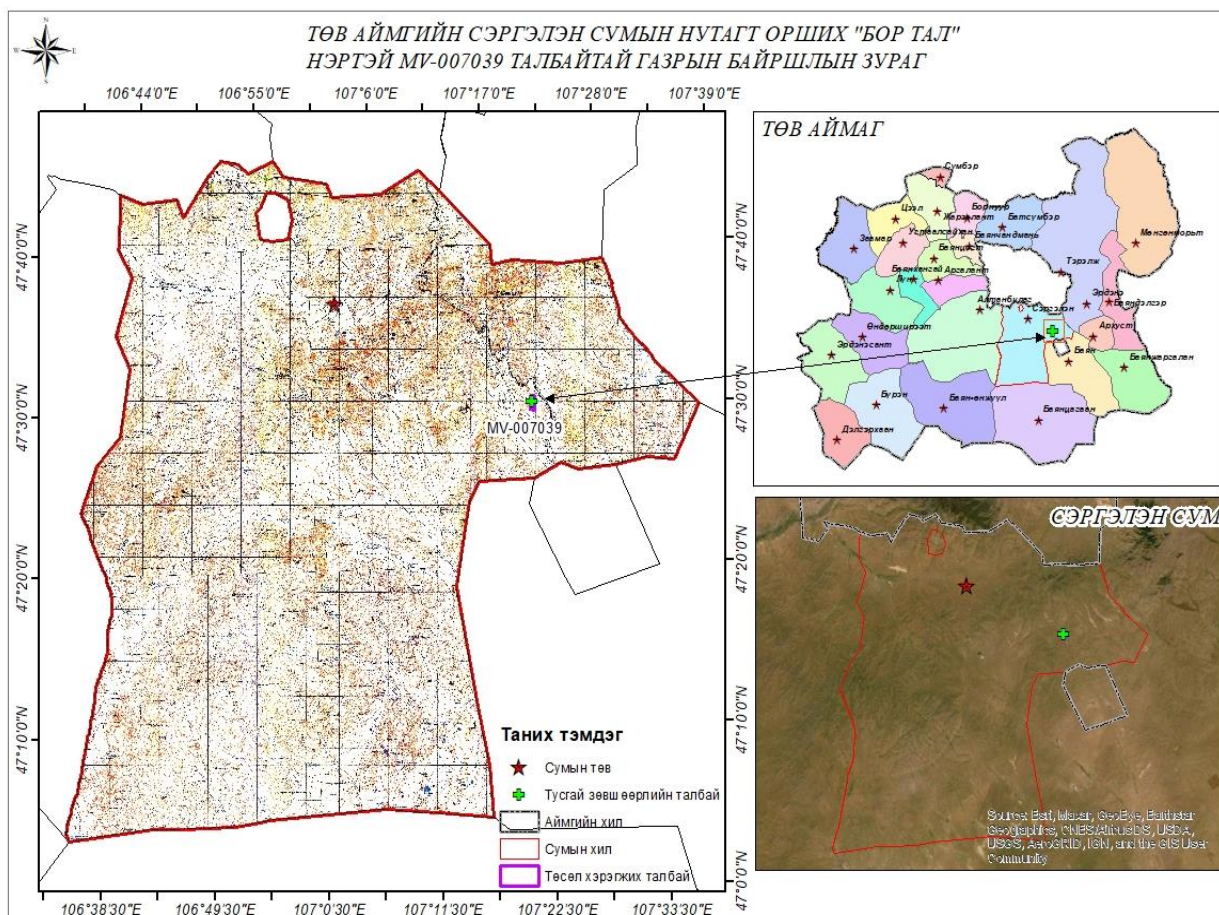
Төслийн байршил

Улаанбаатар хотоос урагш 80 км, Төв аймгийн Зуунмод хотоос зүүн тийш 70 км, Сэргэлэн сумын төвөөс зүүн тийш 50 км, Налайх дүүргээс урагш 30 км, Баян сумаас 28 км-т байрладаг.

Хүснэгт №2. Талбайн цэгүүдийн солбицол

№	Уртраг			Өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	107	21	38.44	47	29	41.72
2	107	21	38.33	47	30	37.79

3	107	21	12.33	47	30	37.79
4	107	21	12.45	47	29	41.72

Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл

Ашигт Малтмалын Газраас “Ноён тохой трейд” ХХК-нд Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших “Бор тал”-ын алтны шороон орд нэртэй газар 94.21 га талбай бүхий уурхайн эдэлбэрт ашигт малтмал ашиглах эрхийг олгож MV-007039 дугаар бүхий гэрчилгээг 2004 оны 03 сарын 08-ны өдөр олгосон байна.

Ордын нөөцийн тооцоо

Нөөцийн тооцоог зүсэлтийн болон шугаман аргаар боломжтой С зэрэглэлээр тооцсон байна. Нөөцийн тооцоонд хамрагдсан бүх 84 шурфийн босоо нөөцийн нийлбэр 4,338 мг/м³, үүний 10%-ийн хязгаарлалт 434 мг/м³ болсон байна. Хэт өндөр агуулга бүхий малталт илрээгүй тул агуулгыг хязгаарлах шаардлагагүй гэж үзсэн байдаг.

Нөөцийн тооцоонд нийт 11 шугамын 84 ш малталт хамрагдаж, 20 ш хэсэгшил ялгаж, боломжтой С зэрэглэлээр нөөц тооцсон байна. Хайгуулын торын нягтрал 100-200 м x 10-20 м. Алттай дээд ба доод гэсэн 2 давхарга ялгасан байна. Боломжтой С зэрэглэлийн нөөцийн хэсэгшилийн дундаж үзүүлэлтүүд:

Дээд давхаргын дундаж үзүүлэлт: Давхаргын урт 3,180 м, өргөн 75 м, хөрс хуулалт 0.8 м, элсний зузаан 0.5 м, дундаж агуулга 93 мг/м³, хөрсний хэмжээ 213.8 мян.м³, элсний хэмжээ 121.8 мян.м³, алтны хэмжээ шлихээр 11.4 кг, химийн цэврээр 10.0 кг.

Доод давхаргын дундаж үзүүлэлт: Давхаргын урт 137 м, өргөн 18 м, хөрс хуулалт 0.9 м, элсний зузаан 0.4 м, дундаж агуулга 110 мг/м³, хөрсний хэмжээ 2.1 мян.м³, элсний хэмжээ 1.0 мян.м³, алтны хэмжээ шлихээр 0.1 кг, химийн цэврээр 0.1 кг.

Ордын хэмжээнд боломжтой С зэрэглэлийн нөөцийн дундаж үзүүлэлтүүд:

Давхаргын урт 3,317 м, өргөн 69 м, хөрс хуулалт 0.8 м, элсний зузаан 0.5 м, дундаж агуулга 94 мг/м³, хөрсний хэмжээ 215.9 мян.м³, элсний хэмжээ 122.7 мян.м³, алтны хэмжээ шлихээр 11.5 кг, химийн цэврээр 10.1 кг байна

Хүснэгт №3. Ашиглалтын нөөц, /Сорьц-880.0/

Геологийн нөөц								
Блокийн дугаар	Блокийн талбай	Хөрсний зузаан	Элсний зузаан	Хөрс хуулалт	Элсний нөөц	Дундаж агуулга /шлих/	Металлын нөөц /Шлих/	Металлын нөөц /хими цэвр/
Х.нэгж	/мян.м ² /	/м/	/м/	/мян.м ³ /	/мян.м ³ /	гр/м ³	/кг/	/кг/
Дээд давхарга								
С-1	2.89	0.80	0.40	2.31	1.15	0.100	0.12	0.10
С-2	6.23	0.60	0.30	3.91	2.14	0.095	0.20	0.18
С-3	6.59	0.80	0.30	4.94	1.65	0.136	0.22	0.20
С-4	21.11	1.10	0.40	23.93	8.44	0.130	1.09	0.96
С-5	30.77	1.10	0.40	34.87	13.54	0.103	1.39	1.23
С-6	3.47	1.10	0.20	3.71	0.70	0.091	0.06	0.06
С-7	12.91	1.20	0.50	15.13	6.64	0.093	0.61	0.54
С-8	1.35	0.40	0.60	0.54	0.81	0.240	0.19	0.17
С-9	3.50	0.60	0.20	2.10	0.70	0.113	0.08	0.07
С-10	1.52	0.20	0.20	0.30	0.30	0.155	0.05	0.04
С-11	15.60	1.10	0.30	16.38	5.07	0.062	0.31	0.28
С-12	26.02	0.90	0.60	22.67	16.73	0.074	1.24	1.10
С-13	32.37	0.80	0.60	26.97	20.86	0.066	1.38	1.21
С-14	25.36	0.90	0.60	22.27	15.88	0.129	2.04	1.80
С-15	16.04	1.00	0.70	15.61	11.55	0.062	0.72	0.63

С-16	8.08	0.80	0.60	6.28	4.67	0.204	0.95	0.84
С-17	8.96	0.80	1.00	6.87	8.66	0.066	0.57	0.50
С-18	6.23	0.80	0.40	4.98	2.28	0.060	0.14	0.12
Нийт С	228.99	0.85	0.60	213.78	121.76	0.093	11.36	10.03
Доод давхарга								
С-19	0.56	0.80	0.40	0.44	0.22	0.150	0.03	0.020
С-20	1.84	0.90	0.40	1.66	0.74	0.098	0.07	0.060
Нийт С	2.40	0.85	0.60	2.10	0.96	0.110	0.10	0.08
Ордын хэмжээнд нийт (С)	231.38	0.80	0.40	215.88	122.72	0.094	11.46	10.11

Ашиглалтын систем: Бор талын алтны шороон ордын уурхайг ордын элсний биетийн тогтоц, хөрсний зузаан, газар зүйн байрлал, хөрсний чулуулгийн шинж чанарт тулгуурлан ил аргаар, авто тээвэртэй, гадаад, дотоод овоолготой ашиглалтын системийг сонгож ашиглана.

Ил уурхайн талбай: Бор талын алтны шороон ордын ил уурхай нь 2025 оны ашиглалтын төгсгөлд ойролцоогоор 14.39 га орчим талбайг хамарсан ухаш болох юм.

Ил уурхайн гүн: Ил уурхайн ёроолын түвшин +1564 м байх бөгөөд ил уурхай нь хамгийн гүндээ 1.8 м байна.

Ил уурхайн хажуугийн өнцөг: Ордын хучаас хурдас нь цайвар саарал, шаравтар, улаавтар өнгийн, кварцын хэмхдэс бүхий шавар, тод шар өнгийн шавар, хайргархаг хурдастай байна. Ордын хучаас хурдасны шинж чанарт үндэслэн чулуулгийн бат бөхийг дунд зэрэг бат бөх чулуулагт хамруулан тооцлоо. ОХУ-ын Гипрорудогийн хүрээлэн дунд зэрэг бат бөх ($f=3-9$) чулуулагтай, 90 м хүртэлх гүнтэй ил уурхайд хажуугийн тогтвортой өнцөг нь $\gamma_y = 65 - 75^0$ байж болох баримтлалыг мөрдлөг болгодог.

Иймд ажлын доголын хажуугийн өнцөг нь 75 градус, өндөр 1.8 м байх бөгөөд ажлын бүс уурхайн эцсийн хүрээнд тулж хаагдах үед 1.8 м өндөртэй, 75 градусын хажуугийн өнцөгтэй нэг догол болно. Доголын ханыг дотоод овоолгоор дүүргэн гадаргын түвшинд жигдлэх буюу хэрэв доголын ирмэг дүүргэлтээс үлдвэл налуулж аюулгүй байдлыг хангана.

Хүснэгт №3. Ил уурхайн хажуугийн налуугийн өнцгийн баримжаа хэмжээ (Гипрорудагийн баримтлал)

Чулуулгийн бат бөхийн тодорхойлолт	Чулуулгийн бат бөхийн коэффициент (Продотьяконов)	Ил уурхайн хажууг бөхөөх үеийн доголын хажуугийн өнцөг	Ил уурхайн гүнээс хамаарах хажуугийн өнцөг, градус			
			90	180	240	300
Дээд зэргийн бат бөх ба маш бөх чулуулаг	15-20	75-85	60-68	57-65	53-60	48-54
Бөх ба бөхдүү чулуулаг	8-14	65-75	50-60	48-57	45-53	42-48
Дунд зэрэг бат бөх чулуулаг	3-7	55-65	43-50	41-48	39-45	36-43
Зөөлөндүү ба зөөлөн чулуулаг	1-2	40-55	30-43	28-41	26-39	24-36
Зөөлөн ба шороо	0.6-0.8	25-40	21-30	20-28	-	-

(Инженерийн лавлах-5, 83-р хуудас, 3.19-р хүснэгт)

Ил уурхайн бусад хэмжээсүүд: Ордын уурхайн ажлын талбайн хамгийн бага өргөн 26 м байна

Ил уурхайн эцсийн хүрээ хязгаар, ашиглалтын нөөц

Уурхай эцсийн хүрээ хязгаарыг тодорхойлон 2025 оны ашиглалтын нөөцийг тооцоход нийт нөөцөөс уурхайн хүрээ хязгаарт С зэрэглэлээр 75.93 мян.м³ элс /5.92 кг алт хими цэвэр/ багтаж байна.

Хүснэгт №4. Ашиглалтын нөөц, /Сорьц-880.0/

Ашиглалтын жил	Блокийн дугаар	Блокийн талбай	Элс олборлолт	Дундаж агуулга /шлих/	Металлын нөөц /Шлих/	Металлын нөөц /хими цэвэр/	
Хэмжих нэгж			мян.м ³	гр/м ³	кг	кг	
2025 он	Дээд давхарга						
		С-5	30,765.0	16.69	0.071	1.18	1.04
		С-6	6.9	1.39	0.045	0.06	0.06
		С-7	12,913.0	9.26	0.066	0.61	0.54
		С-8	1,354.0	1.1	0.177	0.19	0.17
		С-9	3,497.0	1.41	0.056	0.08	0.07
		С-10	1,519.0	0.61	0.077	0.05	0.04
		С-11	15,603.0	8.21	0.038	0.31	0.28
		С-12	26,018.0	21.96	0.056	1.24	1.1
		С-13	32,367.0	27.41	0.05	1.38	1.21
		С-14	0.2	15.5	0.097	1.51	1.33
	Доод давхарга						
		С-19	555.0	0.34	0.088	0.03	0.02
		С-20	1843.0	1.1072	0.063	0.07	0.06
Нийт		126,441.19	104.99	0.064	6.71	5.92	

Хүчин чадал

“Ноёнтохой трейд” ХХК нь 2023 онд 64.64 мян.м³ элс олборлохоор төлөвлөсөн бөгөөд техник хэрэгслийн эвдрэл гэмтэл, сааталаас шалтгаалан хүчин чадалдаа хүрч ажиллаж чадаагүй. 2023 оны төлөвлөлтөөс С-13 блок бүтэн, С-14 блокоос 11.71 мян.м³ элс олборлогдоогүй үлдсэн. Иймээс 2023 оны төлөвлөлтөөс үлдсэн блокууд дээр 2025 онд олборлохоор төлөвлөсөн блокуудаас оруулан 104.99 мян.м³ элс олборлохоор байна.

Уурхайн ажлын горим

Уурхайн олборлолт хөрс хуулалтын үйл ажиллагаа нь тухайн жилийн II-р улирлаас III-р улирлын хооронд дулааны улиралд явагдах бөгөөд олон нийтээр амрах баяр ёслолын хоног, цаг агаарын саатал, засвар үйлчилгээ зэрэг хүчин зүйлийг тооцсон. Хоногт 1 ээлжээр, ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байна

Хүснэгт №4. Ил уурхайн ажлын горим

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Хэмжээ
1	Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа	цаг	12
	Бүтээлтэй ажиллах хугацаа	цаг	10
2	Хоног дахь ээлжийн тоо	ээлж/хон	1
3	Жилд ажиллах хоногийн тоо	хоног/жил	117
4	Жилд ажиллах ээлжийн тоо	ээлж/жил	117
5	Жилийн ажлын цагийн хэмжээ	цаг/жил	1170
6	Цаг ашиглалт	%	83

7	Жилд ажиллах бодит цаг	цаг	971.1
---	------------------------	-----	-------

Уурхайн нээлт, ашиглалтын систем

2025 онд уурхайн нээлтийг 2023 онд ашиглалт явуулж байсан С-14 блокоос үргэлжлүүлэн олборлолтын ажлын явуулна.

Хүснэгт №5. Ил уурхайн технологийн агуулга, бүрдэл

Технологи	Үндсэн ажил	Технологийн процессууд
Ил аргаар авто тээвэртэй, гадаад, дотоод овоолготой ашиглалтын технологи	1. Хөрс хуулалт	1.1 Экскавац
	2. Олборлолт	1.2 Ухаж ачих 1.3 Тээвэрлэх 1.4 Овоолох (агуулахад хураах)

Ил уурхайн процессууд

Ил уурхайн үйл ажиллагаа нь шимт хөрсийг түрж хуулах-овоолох, элсийг ухаж ачих, тээвэрлэн түр овоолгод овоолох гэсэн үндсэн процессоор явагдана. II.12. Шимт хөрс хуулалт

Шимт хөрсийг Т-170 маркийн бульдозероор түрж шимт хөрсний овоолгод овоолно. Шимт хөрсний овоолгыг 35⁰ градусын налуутайгаар үерийн ус болон салхины нөлөө бага байх газар байгуулна. Шимт хөрсийг уурхайн талбайгаас 0.2 метр зузаантайгаар 37.47 мян.м³/сийрэгжээгүйгээр/ шимт хөрс хуулж овоолно..

Хүснэгт №6. Шимт хөрс хуулалт

Ашиглалтын жилүүд	Шимт хөрс хуулалт, мян.м ³		
	Нуур орчмын талбай	Уурхайн талбай	Нийт
2024		37.47	37.47
Нийт		37.47	37.47

Олборлолтын тоног төхөөрөмж

Hyundai robex 300LC маркийн 3.0 м³ утгуурын багтаамжтай экскаватор, Nowo ZZ3257 маркийн 15 м³ тэвшний багтаамжтай автосамосвалын хослолоор ажиллана.

Уурхайн ашиглалтын 1 жилийн хугацаанд олборлолтонд Hyundai robex 300 маркийн 3.0 м³ утгуурын багтаамжтай 1 ширхэг экскаватор ажиллах бөгөөд техникийн бүтээл ордын элсийг (сийрэгжилт тооцсон) олборлоход хүчин чадал, нөөцийн хувьд бүрэн хүрэлцээтэй байна. Экскаватор хөрс болон элсэнд 1 явалтаар ажиллахаар тооцсон.

Хүснэгт №6. Хөрс хуулалтанд ажиллах экскаваторын бүтээл

Ашиглалтын жилүүд	Экскаваторын техникийн бүтээл 1 цаг	Жилийн бүтээл /Техникийн н/	Жилд олборлох хөрс	Экскаваторын тоо (тооцооны)	Шаардлагатай экскаваторын тоо, нөөцийн коэффициент 1.2	Нийт экскаваторын жилд ажиллах цаг
Х.нэгж	м ³ /цаг	мян.м ³	мян.м ³	ш	ш	мото.ц
2025 он	339.2	297.24	125.77	0.37	1	328.19
Нийт	339.2	297.24	125.77	0.37	1	328.19

Хүснэгт №7. Элс олборлолтонд ажиллах экскаваторын бүтээл

Ашиглалтын жилүүд	Экскаваторын техникийн бүтээл 1 цаг	Жилийн бүтээл /Техникийн н/	Жилд олборлох элс	Экскаваторын тоо (тооцооны)	Шаардлагатай экскаваторын тоо, нөөцийн коэффициент 1.2	Нийт экскаваторын жилд ажиллах цаг
Х.нэгж	м ³ /цаг	мян.м ³	мян.м ³	ш	ш	мото.ц
2025 он	339.2	297.24	104.99	0.35	1	309.02

Нийт	339.2	297.24	104.99	0.35	1	309.02
------	-------	--------	--------	------	---	--------

Уурхайн тээвэр

Уурхайн олборлолтонд ашиглах автосамосвалууд нь ил уурхайгаас олборлох элсийг уурхайн гол замаар тээвэрлэж элсний агуулахад (түр овоолго) хураана.

Дотоод тээвэрт БНХАУ-д үйлдвэрлэсэн HOWO ZZ3257M3241 маркийн 18 м³ тэвшний багтаамжтай автосамосвал ажиллана.

Хүснэгт №8. Элс тээвэрлэлтийн дундаж зай

Ашиглалтын улирал	Элс тээвэрлэх дундаж зай, м
2024	1312
Дундаж	1312

Хүснэгт №9. Элс тээвэрлэлтэнд шаардлагатай автосамосвалын тоо

Жил	Жилд тээвэрлэх элс, Кс=1.1	Автосамосвалын жилийн бүтээл	Уурхайн жигд бус ажиллагааны коэффициент	Задгай мөчлөгөөр ажиллах автосамосвалын тоо (тооцооны)	Автосамосвалын тоо (Болит)	Автосамосвалын гүйлт	Нийт автосамосвалын жилд ажиллах цаг	Нэг автосамосвалын жилд ажиллах цаг
Х.нэгж	мян.м ³	мян.м ³		ш	ш	км	мот.цаг	мот.цаг
Элс тээвэр								
2025 он	115.29	71.10	1.2	1.95	2.0	10,083.66	1,574.65	787.33
Нийт	115.29	71.10	1.2	1.95	2.0	10,083.66	1,574.65	787.33

Тооцоогоор элс, тээвэрт 2 ширхэг автосамосвал жил бүрийн уулын ажлыг бүрэн хангахуйц бүтээлтэй байна.

Овоолго

Ил уурхайгаас хуулах шимт хөрсийг уурхайн зүүн хойд талд шимт хөрсний овоолгод хураана. Хөрсийг гадаад, дотоод овоолгод, эфель, гаалийг уурхайн ашиглагдсан орон зайд дотоод овоолгод овоолно.

Уурхайн тосгон

Ажилчдын сууц: Уурхайн тосгон тусгай зөвшөөрлийн талбайд 14 м² талбай бүхий 4 ширхэг 20 тонны контейнерээс бүрдэнэ. Ажилчдын хотхоныг нийт 18 хүн, нөөц тооцсоноор 21 хүн зэрэг байрлах хүчин чадалтай, шаардлагатай тавилга, эд хогшлоор тоноглогдсон байна. Ажилчдын сууцыг 40 тонны контейнерийг засч тохижуулан хүн амьдрах тав тухыг бүрдүүлсэн байна. 1 контейнер-хауст 6 хүн амьдрахаар тооцлоо.

Хоолны газар: Цайны газар нь ажилчдын сууцны нэгэн адил 20 тонны контейнерыг засаж тохижуулан хүн тав тухтай хооллох орчныг бүрдүүлсэн байна. 1 контейнер-хауст 1 удаадаа 15-20 хүн зэрэг хооллох бөгөөд 1 хүнд дунджаар 2.4 м² талбай ноогдож байна.

Холбооны байгууламж

Уурхайн орчимд үүрэн телефоны G-Mobile, Mobicom, Unitel корпорацийн сүлжээ барьдаг. Уурхайн экскаватор, автосамосвал, бульдозер зэрэг үндсэн тоног төхөөрөмжийн операторууд, ээлжийн дарга нар богино долгионы радио холбоогоор хангагдана.

Түлшний агуулах

Түлшний агуулахаас тоног төхөөрөмжүүдийг түлшээр хангана. Түлшний агуулах нь 10 хоногийн нөөц буюу 15000 литр түлш хадгалах багтаамжтай байна. Эдгээр нь тусдаа

шахуурга болон шүүлтүүртэй байна. Түлшийг шүүж цэвэрлэсний дараа тоног төхөөрөмжүүдийг түлшээр цэнэглэнэ. Мөн түлш ачих, буулгах хэсэгт гал унтраах, аянга зайлуулагч хэрэгслүүд байрлана. Түлш асгарч хөрсийг бохирдуулахаас сэргийлж автомашин цэнэглэх талбайг хатуу хучилттайгаар хийж өгнө.

Засвар механикийн барилга байгууламж

Уурхайн тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээг үйлдвэрийн талбайд байрлах засварын талбайд хийж гүйцэтгэнэ. Засварын талбайд дугуй засвар, гагнуур, компрессорын станц зэргийг эхний ээлжинд байгуулна.

Цахилгаан хангамж

Цахилгаан хангамжийн эх үүсвэр: Бор талын алтны шороон ордын уурхай нь Төмөр замын Багахангай-Баянгийн хоорондох 6 кВ хүчдэлийн агаарын шугамын №205 тулгуураас салбарлуулан, 6 кВ хүчдэлийн агаарын холболт авч, ТМ-100/6 кВа-ын хүчин чадалтай трансформатораас цахилгаан эрчим хүчээр хангаж байна.

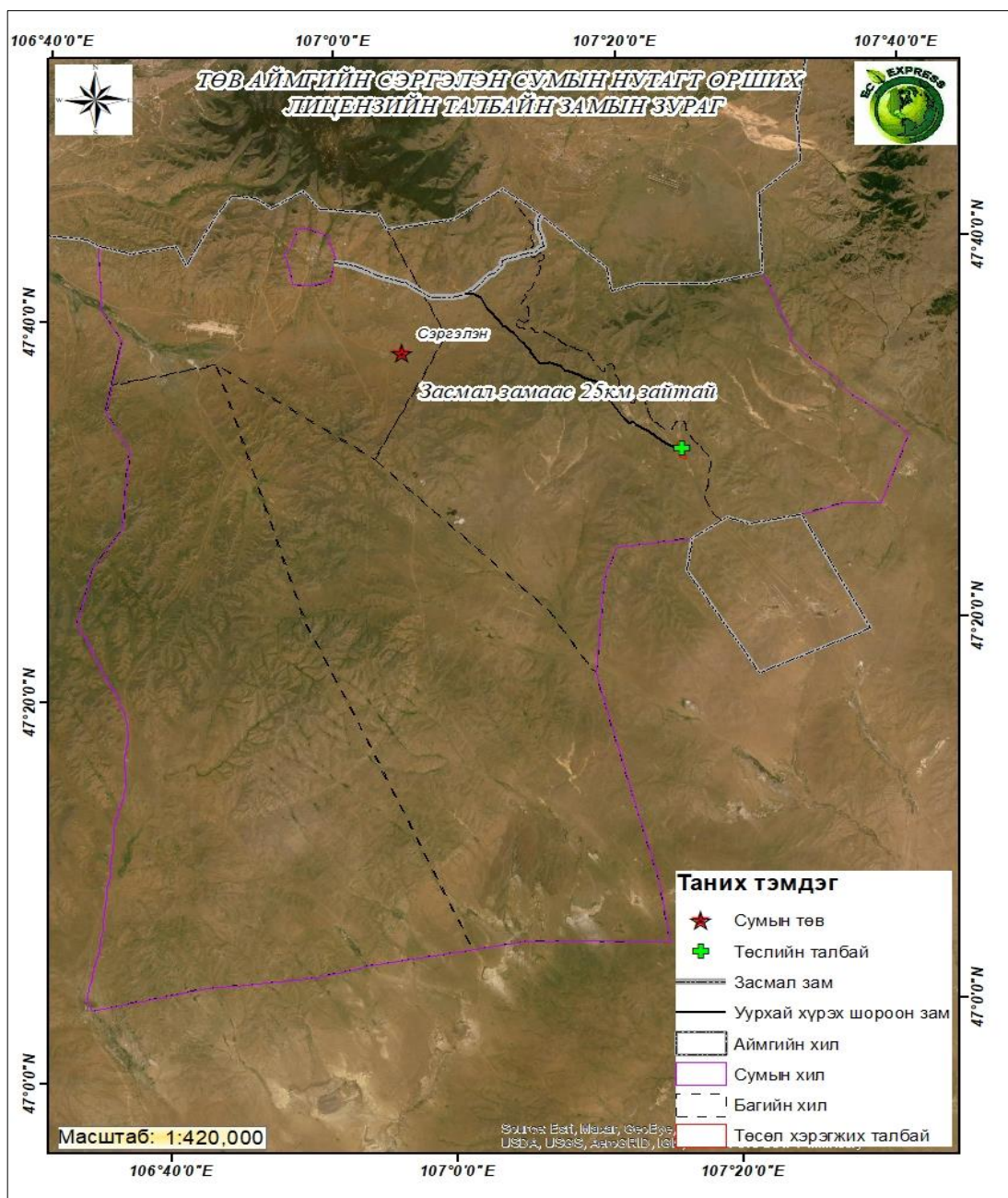
Аянгаас хамгаалах байгууламж

Уурхайн шатах тослох материалын агуулах болон засварын талбайг аянгын хамгаалалтын төхөөрөмж, түүнийг ашиглах журмын дагуу шатах тослох материалын агуулах ба засварын талбай нь аянгын шууд цохилтоос хамгаалагдсан байна.

Зам харилцаа

“Ноён тохой трейд” ХХК-ийн “Бор тал” нэртэй газрын алтны шороон орд төслийн уурхайн лицензийн талбайд үүрэн холбооны бүх операторын сүлжээг ашиглах бүрэн боломжтой. Тус уурхай нь төв замаас 25 км орчим зайд байрлана

Засгийн газрын 2018 оны 379-р тогтоол “Тусгай зориулалтын авто зам, замын байгууламж барих, ашиглах журам”-ын хүрээнд авто замын чиглэлийг тухайн бүс нутгийн газар зүйн онцлог, зэрлэг ан, амьтны тархац, нутагшилт, тэдгээрийн шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх байдал, аж ахуй нэгжээс уул уурхайн бүтээгдэхүүн тээвэрлэх талаар гаргасан хүсэлт, урьд нь батлагдсан авто замын чиглэл, баригдсан авто болон бусад төрлийн замыг харгалзан тухайн авто замын нийт урт нь хамгийн бага байх зарчмыг баримтлан тогтооно.

Зураг №1. Төслөл хэрэгжих газрын гадаад зам тээврийн зураг

Усан хангамж, усны хэрэглээ

Төслийн талбай нь Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт харьяалагдана. Ил уурхай нь шүүрлийн усгүй болно.

“Бор тал” -ын алтны шороон ордын усны хэрэглээг уурхайд гаргасан 4ш гүний худгаас хангана. Худгийн нийт ундарга 9.1 л/с байна.

Гүний худгийн солбилцол нь 107°21'27.06, 47°30'54'09
107°19'15'07, 47°30'56'07
107°19'21'31.1, 47°30'56'07
107°21'27'30, 47°30'58'83 байна.

Уурхайн усны хэрэглээг БОНХАЖ-ын сайдын тушаалаар батлагдсан 2015.07.30-ны өдрийн А/301 тоот “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны нормоор тооцсон.

Хүснэгт №10. Төслийн нийт цэвэр усны хэрэглээ

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Нийт ашиглалтын жилд
1	Унд ахуй	м ³	450.7
2	Зам талбай	м ³	1,393.6
3	Технологи	м ³	203,340.0
4	Тэрбум мод	м ³	980.0
5	Нөхөн сэргээлтийн усалгаа	м ³	50,896.0
Нийт			257,060.3

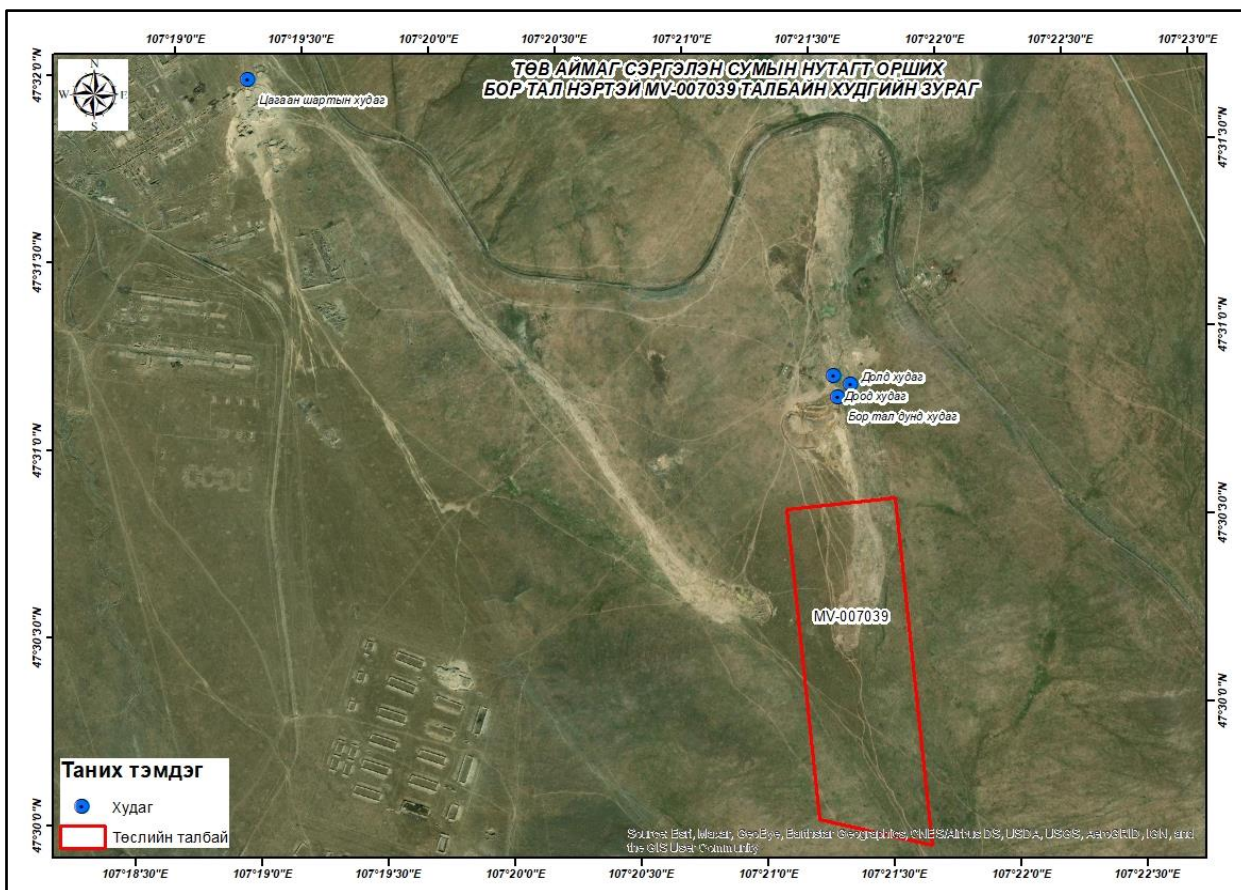
Уурхайн хэрэгцээнд худгаас ашиглалтын хугацаанд нийт 257.0 мян.м³ ус хэрэглэхээр байна. Ордыг ашиглахад шаардлагатай усны ундрагын хэмжээ 8.3 л/с байна. Гүний худгийн ундарга 9.1 л/с бөгөөд уурхайн усны хэрэгцээг хангаж байна.

Төслийн хүрээнд MNS BS 8515:2019 стандартын дагуу хур борооны усыг хуримтлуулан зам усалгаа болон технологийн усанд ашиглахыг зөвлөмжилж байна. Энэхүү нь айл өрх, худалдаа үйлчилгээ, нийтийн үйлчилгээний газруудын угаалга, ариун цэврийн өрөө, зүлэг усалгаа зэрэг чанарын хувьд ундны бус зориулалтаар ахуйн хэрэглээнд ашиглах системд хамаарна. Харин хүнс, хоол бэлтгэх болон боловсруулах, хүнсний сав суулга угаах зэрэг ундны зориулалт, мөн хувийн ариун цэврийн хэрэглээний шаардлагад хамаарахгүй болно.

Тус стандартад борооны усыг гал түймэр унтраах, усалгааны зориулалтаар худалдан борлуулах тухай тусгайлсан зөвлөмж тусгаагүй боловч эдгээр хэрэглээг мөн үгүйсгээгүй болно. Энэ стандарт үерийн усны хяналтын систем сурилуулсан хувийн болон нийтийн хэрэглээний системд хамаарна. Борооны ус цуглуулах сав ашиглахад хамаарахгүй. Мөн уг стандартаар тусгай зориулалтын системийн бүрэлдэхүүн хэсгийн загварыг тогтоохгүй (заахгүй) бөгөөд шинээр баригдах болон өргөтгөх, шинэчлэн засварлах барилгад ашиглаж болно. Энэхүү стандарт саарал усыг дахин ашиглах системд MNS BS 8525-1:2015 хамаарахгүй болно.

Ус ашиглах төлбөр

“Ноён тохой трейд” ХХК нь “Бор тал”-ын алтны шороон ордод тухайн жилийн ус ашиглуулах дүгнэлтийг “Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газрын захиргаа”-тай байгуулах шаардлагатай.

Зураг №2. Төсөл хэрэгжих газрын худгийн байршлын зураг

Тухайн нутагт дэвсгэрт газар доорх усны түвшин жигд биш тул усны судалгаа гүйцэтгэж хамгийн боломжтой газарт худаг гаргуулсан. Энэ нь MV-007039 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайгаас гадна байрлах тул Сэргэлэн сумын тамгын газартай худаг байрлах газрын гэрээ байгуулж ажиллахыг зөвлөв.

Мөн багийн ИНХ-ын хүрээнд уурхайн үйл ажиллагаа бүрэн дууссаны дараа нөлөөллийн бүсэд байрлах тухайн нутгийн харьяат нэг айлд өөрийн эзэмшлийн 1 худгийг иж бүрдлээр нь хүлээлгэж өгнө.

III. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Байгаль орчны төлөв байдал

Газарзүйн нөхцөл: Төв аймгийн Сэргэлэн сум нь Монгол Улсын хөгжлийн бүсчлэлээр төвийн бүсэд багтаж физик газарзүйн бүсчлэлээр Хангай Хэнтийн уулархаг мужид хамаарна. Сэргэлэн сумын газар нутгийн хэмжээ 74000м² хавтгай дөрвөлжин талбайтай. Хэнтийн нурууны баруун урд шувтрагын нам өндөртэй бөмбөгөр оройтой уулсын дунд засаг захиргааны хувьд хойд талаараа Эрдэнэ сумтай зүүн урд талаараа Баян сумтай урд талаараа Баянцагаан сумтай баруун талаараа Алтанбулаг зэрэг сумтай хиллэн оршино.

Уур амьсгал: Агаарын температурын сарын дундаж нь 1 дүгээр сард -17.2⁰С, 7 дугаар сард 15.9⁰С хүрч байна.

Төв аймгийн агаарын харьцангуй чийгшил дунджаар 840 гПа байдаг. Агаарын чийгшил нь даралт, температураас хамаарч өөрчлөгдөх ба өвөл 845.5 гПа, зун 838.7-842.7 гПа байдаг байна. Төв аймаг орчимд салхины дундаж хурд 4.6-5 м/сек байдаг. Улирлын байдлаар авч үзвэл, салхины хурд хаврын улиралд 4.2-4.6 м/сек, өвлийн улиралд 3.7 м/сек, бусад улиралд 2.9-5 м/сек тус тус байдаг байна. Хур тунадасны олон жилийн дундаж хэмжээ 232.1 мм бөгөөд түүний 90% нь дулааны улиралд буюу 4-9 дүгээр сард ордог байна. Төслийн талбайд жилийн дундаж харьцангуй чийгшил 37-72% хүрч хамгийн хуурай 8-р сард 72% байна.

Усан хангамж: Төслийн талбай нь Хойд мөсөн далайн ай савын бөгөөд түр зуурын элбэг тэжээлтэй, Хэнтийн дэд мужийн Умард говийн гүвээт-Халхын дундад талын сав газарт харьяалагдана.

Төслийн талбайд гадаргын ус байхгүй байна. Төслийн талбайд өөрийн эзэмшлийн 4 гүний худагтай бөгөөд нийт усны хэрэглээгээ хангаж ажиллана.

Хөрс, ургамал: Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутаг дэвсгэрт орших “Бор тал” нэртэй алтны шороон орд нь газрын гадаргын хувьд Орхон-Сэлэнгийн бэсрэг уулын мужийн Туулын дэд мужид харьяалагдана. Төсөл хэрэгжих талбай нь хөрс газарзүйн мужлалтаар хөрс био-уур амьсгалын холимог бүсчлэл бүхий Хангайн мужийн өндрийн бүсчлэлийн хэв шинж бүхий өмнөд Хэнтийн 52-р тойрогт багтана.

Тухайн бүс нутаг нь ургамал газарзүйн мужлалын хувьд Евроазийн тал хээрийн мужид хамаарна. Монгол орны хээрийн бүс нутгийг илтгэх Хялганат хээр тохиолдоно.

Амьтны аймаг: Төсөл хэрэгжиж буй нутаг нь газарзүйн мужлалаар Дундад Халхын тойрогт тал хээрийн бүсэд хамаарна. Тус уурхайд өмнө нь олборлолт явуулж байсан учраас амьтад үргэн дайжсан байна.

Тус суманд амьтны аймгаас нийтлэг буюу зөвхөн тал хээрийн нөхцөлд дасан зохицсон амьтад тохиолдоно. Үүнд: туулай хэлбэртнээс бор туулай, огодой, мэргэчдээс үлийн цагаан оготоно, махан идэштнээс саарал чоно, хярс, үнэг, шувуудаас шоорон эвэрт болжмор, монгол болжмор, шилийн сар, хөхтөн амьтнаас цагаан зээр зэрэг амьтад элбэг таардаг. Энэхүү бүс нутагт тохиолдох 6 баг, 17 овог, 40 төрөлд хамаарах 54 зүйл хөхтөн амьтан байдаг.

Нийгэм, эдийн засаг: Засаг захиргааны төвүүд нь Улаанбаатар хоттой засмал болон шороон замаар холбогдсон. Утсан харилцаа сайн хөгжсөн. Өндөр хүчдэлийн шугам, төмөр замтай. Ордын орчим гадаргын ус байхгүй, хур тунадас ихтэй үед зарим хөндийд үерийн ус

түрж урсаж байдаг. Нийгэм эдийн засгийн хувьд тус сум нийт 2067 хүн амтай, хүн амын нягтаршил 0.5, өрхийн тоо 815 байна.

IV. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Газрын гадаргад үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Уурхайд ачих, зөөж тээвэрлэх, боловсруулах тоног төхөөрөмж болон бусад машин механизмуудад урсгал засвар, техникийн үйлчилгээ хийх, төрөл бүрийн материал, сэлбэг хэрэгсэл, шингэн түлш, тос хүлээн авах, хадгалах, түгээх зориулалттайгаар засварын жижиг хэсэг ажиллана. Эдгээр үйл ажиллагааны явцад алтны шороон ордын газрын гадарга, хэвлий нь техникийн болон хүний хүчин зүйлийн нөлөөлөлд өртөхөөр байна,

Агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Агаарын бохирдол /уурхайн малталт, овоолгууд, тээвэрлэлтийн зам болон хөрс хуулалт зэрэг технологи ажиллагаанаас тоос дэгдэнэ/,
- Тээврийн хэрэгслийн шаталтат хөдөлгүүрээс ялгарах утаа тортогоос үүсэх бохирдлын нөлөө,
- Түр суурьшлын бүсэд хог хаягдал, шатах тослох материалын үнэр хүрээлэн буй орчинд тархана,
- Үйлдвэрлэлийн дотоод тээврийн замын нөлөөгөөр хөрсний бүтэц алдагдсанаас нарийн ширхэгтэй тоос агаарт дэгдэж тэр хэмжээгээр орчны газрын хөрс, ургамлан нөмрөгийг доройтолд оруулах.

Усан орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Төслөөс гадаргын усанд үзүүлэх нөлөөлөл байхгүй байна,
- Төслийн технологийн хэрэгцээнд хэрэглэх усыг газрын доорх усаас авч ашиглах учир гүний усны нөөцөд тодорхой хэмжээний хомсдол үүсэх,
- Төслийн үйл ажиллагаанаас ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдал уурхайн орчинд тархаснаас хөрсийг бохирдуулснаас гүний усыг бохирдуулах,
- Тунаах нуурын далангийн суурийн бат бөх байдал, далан сэтэрч болзошгүй.

Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

- Хөрсний элэгдэл, эвдрэл, үржил шимийн доройтол эрчимжинэ,
- Уурхайн дотоод тээврээр хөрс, ургамал талхлагдана,
- Уурхайд олон салаа шороон зам үүссэнээс хөрсний элэгдэл эвдрэл үүсэх,
- Шатах тослох материалын ашиглалт, хадгалалтаас үүдэлтэй хөрсний бохирдол хязгаарлагдмал орчинд үүснэ,
- Түр суурьшлаас эх үүсвэртэй хог хаягдлаар хөрс бохирдох,
- Тунгаах нуурын шаланд тунасан лаг орчныг хөрсийг бохирдуулах.

Ургамлан нөмрөг

- “Бор тал” -ын алтны шороон ордын үйл ажиллагаа явагдаад олон жил болж байгаа учир олон салаа зам гаргах, ус цуглуулах зорилгоор татсан шуудуу, газрын эвдрэлээс шалтгаалсан доройтол олборлох үйл ажиллагаа явагдсан хэсгээр байна. Цаашид ашиглалтын талбай нэмэгдэхийн хирээр ургамалд үзүүлэх сөрөг нөлөөний цар хүрээ тэлэх боловч нөлөөллийн эрчим өсөхгүй,
- Уулын ажлын үед тээвэрлэлт, түр зам ашиглалт, орчны газар ашиглалт, тоосжилтоос ургамлын ургах орчин доройтох.

Амьтан

.....

- Төслийн үйл ажиллагаа, машин техник, тоног төхөөрөмжийн дуу чимээ, хөдөлгөөнөөс амьтад дайжин амьдрах орчин өөрчлөгдөх,
- Уурхайн ухсан нүх суваг, шуудуу руу мал амьтан уурхайн талбай руу унаж, бэртэх аюултай.

Нийгэм, эдийн засагт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

.....

- Төслийн нөлөөллийн бүсэд төвлөрсөн суурьшил байхгүй,
- Төслийн үйл ажиллагааны үед орон нутагт түр ажлын байр бий болно,
- Орон нутгаас нийлүүлэх боломжтой хүнсний хангамж, ахуйн хангамж, түлш шатахуун нийлүүлэлт зэрэг материаллаг эрэлт үүснэ,
- Улс орны төсөвт мөнгөн хуримтлал бий болгоно,
- Мөн үйл ажиллагааны явцад техникийн бүрэн бүтэн байдал алдагдах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангаагүйгээс эсвэл гэнэтийн аюул осол гарснаас улбаалан ажилчдын эрүүл мэнд, амь нас эрсдэх зэрэг нийгэм эдийн засгийн олон сөрөг нөлөөлөл үүсэх магадлалтай.

V. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Зорилго: "Ноён тохой трейд" ХХК -ийн “Бор тал” -ын алтны шороон ордын ил аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүний эрүүл мэнд, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ буюу зайлшгүй хийж гүйцэтгэх ажлыг төлөвлөхөд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө оршино.

“Бор тал” -ын алтны шороон ордын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А-618 тоот тушаалаар батлагдсан аргачлалыг баримталсан бөгөөд БОМТ-нд багтах нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох, түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө зэрэг ажлууд хийгдэхгүй болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, нөхөн сэргээх, тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь зэрэг ажлууд багтсан.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 12,152,000 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөж тухайн ажлуудын хэмжээ, гарах үр дүн, хариуцах эзэн, баримталж ажиллах арга зүй, стандарт, холбогдох хууль тогтоомжийг тусгаж, зардлын задаргааг тусгав.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хамрах хүрээ, гол зорилт:

Энэхүү тайлангийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт нь дараах арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэхэд оршино. **Үүнд:**

- Агаарын чанар, хөрсөн бүрхэвч, гүний усанд төслийн үйл ажиллагаанаас үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг багасгах, бууруулах, арга хэмжээг тогтоох,
- Байгаль орчныг хамгаалахад хяналт тавих хугацаа, хариуцах эзэнг тогтоох,
- Шаардлагатай хөрөнгө зардлыг урьдчилсан байдлаар тооцож тодорхойлох зэрэг орно,
- БОМТ-ний дагуу үйл ажиллагаа явуулахад дагаж мөрдөх эрх зүйн баримт бичгүүдийг тодорхойлох,
- Мэргэжлийн байгаль орчны ажилтантай байх,
- БОМТ-ий тайлан болон БОМТ-ний хэрэгжилтийг цаг тухай бүрт холбогдох байгууллагуудад хүргүүлэх, тайлагнах, хүлээлгэн өгөх шаардлагатай.

Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон 2012 онд шинэчлэн батлагдсан байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд аливаа төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүрдэл хэсэг болох байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, дүйцүүлэн хамгаалал хийх, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан байхаар заасан. Хуулийн дээрх шаардлагын дагуу “Бор тал” -ын алтны шороон орд төслийн үйл ажиллагаанаас тухайн нутаг дэвсгэр, бүс нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах арга хэмжээ, шаардагдах хөрөнгө зардлын хамт тодорхойлж, баримтлах хууль, дүрэм журам, стандартуудыг хамтатган байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулав.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт №11. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8
Агаарын чанар							
1	Хөрс хуулалт, барилгын чулуу олборлолт, тээвэрлэлт, хөрсний овоолгоноос тоосжилт үүсэж орчны агаар орчныг бохирдуулах	Тоос үүсгэх талбайг тогтмол услах	Тээврийн зам	-	Усны төлбөрт орсон	Тогтсон хугацаанд	-MNS 0017-2-3-16:1988. Байгаль орчныг хамгаалах. Агаар мандал. Хот суурин газрын агаарын чанарыг хянах журам. - MNS 3384-1982. Байгаль орчны хамгаалал. Агаар мандал. Сорьц авахад тавигдах ерөнхий шаардлага. - MNS 3384:1982. Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага, -Бензин хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга, MNS 5014:2009 Дизель хөдөлгүүртэй автомашин. Утааны тортогжилтын зөвшөөрөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга
2	Хүнд машин механизмын нөлөөгөөр Nox, CO, Sox хийгээр агаар орчныг бохирдуулах	Жилд нэг удаа хүнд машин механизмуудыг техникийн үзлэгт оруулах, засвар үйлчилгээг тогтмол хийх	Хүнд машин, техникүүд		350,000	Тогтсон хугацаанд	
Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц							
1	Газрын доорх усны нөөцөд нөлөөлөх	Усны төлбөрийг тогтсон хугацаанд жил болгон төлж байх	-	-	Дотоод зардал	Жил бүр	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Усны тухай хууль / Ерөнхий сайдын захирамжийг мөрдлөг болгох /
2	Хөрсний ус санамсаргүйгээр бохирдох	Шатах тослох материал хөрсөнд алдагдахаас сэргийлж ШТМ-ын агуулах орчмыг хатуу	ШТМ агуулах	төг	500,000	Эвдэрсэн тохиолдолд засварлана	Ус ашигласны төлбөр (2009 оны 351-р тогтоол) MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар. Дээжийг боловсруулах, хадгалах зөвлөмж MNS 4586:1998 Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага

							MNS 900 : 2005 Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт
Газрын хэвлий, хөрсөн бүрхэвч							
1	Хөрс доройтох, цөлжих Хөрсний бүтэц бүрэлдэхүүн өөрчлөгдөх	Ашиглаж дууссан талбайд нөхөн сэргээлт хийх	Уурхайд		-	-	-Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль -MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга, -MNS 4006:1987 Хөрс. MNS 3298:1991 Хөрс. Шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлага -MNS ISO 11047:2001 Хөрсний чанар. Хөрсний усан орчны хандмалд кадми, хром, кобальт, зэс, хар тугалга, мангани, никель, цайрыг тодорхойлох. Дөлний болон цахилгаан дулааны атомын шингээлтийн спектрометрийн арга -MNS 3675:1984 Хөрсний органик бодисын хэмжээг тодорхойлох лабораторийн арга
2	Зам дагуу хөрс эвдэрч, тоос тархах	Зам арчилгааны зардал, эвдэрсэн тохиолдолд засах	Зам		Дотоод төлөвлөлтөөр	Эвдэрсэн үед	
3	Хүнд даацын машин механизмууд олон салаа зам гаргаж хөрс болон ургамлыг гэмтээх	Зөвхөн маршрутын замаар машин техникүүдийг зорчуулах,	Зам, талбайд		-	Тогтмол	
4	Хөрс хуулалт, хөрсний овоолгоос газрын гадаргын хэлбэр төрх өөрчлөгдөх, эвдрэх	Ил уурхайн талбайн хэмжээнээс хэтэрч ажиллахгүй байх, хянах	Ил уурхай		-	-	
Ургамлан нөмрөг							
1	Ургамлын биомассд нөлөөлөх	Тоос үүсэх талбайг услах, олон салаа зам гаргахгүй гаргасан замаараа зорчих	Уурхайд		Усалгааны зардалд орсон	Тогтсон хугацаанд	
Нийт				төг	850,000.0		

Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

“Бор тал”-ын алтны шороон ордод өмнөх жилүүдэд олборлолт явуулж байсан. Ашиглалтын жилүүдэд дотоод овоолготой үйл ажиллагааны зардлаар техникийн нөхөн сэргээлтийг хийх бөгөөд ашиглалт дууссаны дараа биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийхээр төлөвлөөд байна. Иймд 2025 оны төлөвлөгөөнд нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлыг төлөвлөөгүй болно.

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх газрыг Төв аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газраас санал авсны үндсэн дээр эвдэрсэн газрыг техникийн нөхөн сэргээлт хийх ажлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний хүрээнд хэрэгжүүлэхээр санал, шийдвэрт хүрсэн.

Хүснэгт №12. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Талбайн хэмжээ	Нэгжийн өртөг, /мян.төг/
1	Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт хууль бус гар аргаар ашигт малтмал олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон талбайд нөхөн сэргээлт хийх ажлыг 2025 онд хийж гүйцэтгэнэ	3 га	3,000,000

Тэрбум мод тарин үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2021 оны 10-р сарын 04-ны өдрийн А/58 зарлигийн 2-т заасан тэрбум мод тарих төслийн хүрээнд Төв аймгийн Байгаль орчны газраас санал болгосны дагуу нийт 5000 ш мод тарьж ургуулах, арчлах ажлыг хийхээр тусгаж өгсөн. Үүний зардалд үр, үрсэлгээ худалдан авалт, тарилт, арчилгаа, усалгаа гэх мэт бүх урсгал зардал багтсан дүнгээр **5,000,000** төгрөг төсөвлөв.

Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

Ашиглалтын талбайгаас 1 км зайтай нэг малчин өрхтэй. Уурхайн үйл ажиллагаа бүрэн дууссаны дараа нөлөөллийн бүсэд байрлах тухайн нутгийн харьяат нэг айлд өөрийн эзэмшлийн 1 худгийг иж бүрдлээр нь хүлээлгэж өгнө.

Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уурхайн ашиглалтын талбай орчимд хийгдсэн судалгаагаар ямар нэгэн археологи, палеонтологийн олдвор бүртгэгдээгүй. “Ноён тохой трейд” биет болон биет бус соёлын өвийг хамгаалах ЮНЕСКО-ийн конвенцийг мөрдлөг уурхай орчмын дурсгалт газрууд, өнгөрсөн үеийн хүн төрөлхтний түүхийн дурсгалууд, биет бус соёлын өв болох бүжиг, хөгжим, уламжлалт ахуй зэрэг соёлын олон янз байдлыг бий болгох гол хүчин зүйлсийг хадгалан үлдэх, хамгаалах чиглэлээр ажиллах ба энэ талаар авах арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулж жил бүрийн БОМТ-д тусган хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэгтэй.

Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

"Ноён тохой трейд" ХХК -ийн ажилтнууд ажлын хариуцлага алдах, ялангуяа үйл ажиллагааны явцад технологийн горим зөрчсөнөөс элдэв осол гарч, үйлдвэрлэлийн хэвийн ажиллагаа саатах, ажиллагсадын эрүүл мэнд хохирох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах, тахир дутуу болох, хүний амь нас эрсдэх зэрэг осол аваар гарч болзошгүй тул аюулгүй ажиллагааг анхаарч ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт №13. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг /Ашиглалтын хугацаанд /	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	-Гэнэтийн осол аваар гарах, -Болзошгүй аюул, осол, саатал, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, -Галын гэнэтийн аюул үүсэх	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянаж ажиллах	Тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж	-	-	-	Тогтмол	-Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, -MNS 5390:2004, “ХААЭА. Цахилгааны галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага”
2		Галын болон болзошгүй аюул, ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулах	Уурхайн ажилчдад	1	-	200,000	Тогтмол	
3		Гал унтраах хэрэгслийг зохих газруудад байрлуулах	Уурхайн кемп орчимд	-	-	300,000	Уурхайн үйл ажиллагааны явцад	
4		Гал түймрээс сэргийлэх талаар анхааруулга, санамжийн хуудас хийж шаардлагатай газруудад байрлуулах Ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөөтэй байх	Уурхайн удирдлага	-	-	100,000	Тогтмол	
5		Ажиллагсдыг хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэлээр бүрэн хангах (өлмийний хамгаалалттай түрийтэй гутал, хамгаалалтын нүдний шил, дуулга, тоосны маск, ажлын бээлий гэх мэт)	Уурхайн ажилчид	-	-	ХАБЭА-н зардалд тусгагдсан	Жил бүр	
6		Уурхайн далан сэтгэрч эргэлтийн ус алдагдаж орчныг бохирдуулах	Далан, хаягдлын санг үер усны үед хальж урсахаас урьдчилан сэргийлэх, байнга тогтворжуулж эвдрэл үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх, хяналт мониторинг хийх	Уурхайн удирдлага	-	-	Дотоод төлөвлөлтгөөр	
Нийт						600,000		

Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Уурхайн үйл ажиллагаанаас бий болж буй хог хаягдлын хэмжээг багасгах, аль болох бага хог хаягдал үүсгэх, түүнийг дахин ашиглах болон дахин боловсруулах замаар гарсан хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, үлдсэн хог хаягдлыг хүрээлэн буй орчинд аюулгүй байдлаар устгах зарчмыг баримтлан ажиллах шаардлагатай. Эдгээрт:

Уурхайн хог хаягдлыг багасгах, хянах дотоод журам боловсруулж, хогийг ангилан ялгаж дахин ашиглах хог хаягдлын хувь хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

Дахин ашиглагдах боломжтой хог хаягдлын ангилан ялгалтын хувь хэмжээг нэмэгдүүлж, уурхайн үйл ажиллагааны улмаас бий болсон дахин ашиглагдах хог хаягдлыг дахин боловсруулах зах зээлд нийлүүлэх үйл ажиллагааг бий болгоно.

Хүснэгт №14. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийг хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэг-жүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Хог хаягдлаас орчны бохирдол үүсэх	Хог тээвэрлэх компанитай байгуулсан гэрээний дагуу хогийг цаг хугацаанд нь тээвэрдүүлж байх	Хогийн цэг	-	450,000	-	450,000	Жил бүр	Хог хаягдлын тухай хууль
Нийт зардал					450,000				

Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

"Ноён тохой трейд" ХХК -ийн Байгаль орчны мэргэжилтэн нь байгаль орчны асуудлыг хариуцан ажиллаж, БОХТ, БОХШХ-ийг хэрэгжүүлж, хэрэгжилтийн үр дүн, тайланг компаний удирдлага, байгаль орчныг хариуцсан бүх шатны төр, захиргааны байгууллагын өмнө хариуцан ажиллах үүрэг хүлээнэ.

Хүснэгт №15. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Хэрэгжүүлэгч	Зардал, 2025 он /төгрөг /
1	Ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны талаар сургалтыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулах	Жилд 1 удаа	Ажилчид	Үйл ажиллагааны зардлаар
2	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын аюулгүйн хувцас хэрэгслээр хангах	Жилд 1 удаа	Ажилчид	ХАБЭА-ын зардлаар
3	Ажиллагсдыг нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэгт хамруулах	Жилд 1 удаа	Ажилчид	ХАБЭА-ын зардлаар
4	Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хийлгүүлэх	2 дахь жилд	Алтны шороон орд орд	2,000,000
5	БОМТ-ний биелэлтийн тайлангаа орон нутгийн засаг захиргаанд цаг тухайд нь өгч байх	Жил бүр	Уурхайн удирдлага	-
6	Жил бүрийн БОМТ-г БОАЖЯ-аар хянуулан баталгаажуулах	Жил бүр	Уурхайн удирдлага	-
Нийт				2,000,000

Олон нийтэд тайлагнах хуваарь, төлөвлөгөө

"Ноён тохой трейд" ХХК нь жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага, нутгийн иргэдэд тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хагас жил тутамд хүргүүлнэ. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх төлөвлөгөөг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөгүй үйл ажиллагаа явуулах үүрэг хүлээж, мэргэжлийн боловсон хүчнээс бүрдсэн байгаль орчны асуудал хариуцсан байгаль орчны мэргэжилтэн нь төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах боловч төслийн удирдлагын хэмжээнд онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнүүд байна.

Хүснэгт №16. Олон нийтэд тайлагнах, танилцуулах төлөвлөгөө

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан /ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	Төв аймаг, Сэргэлэн сум	Уулзалт, санал асуулга,	БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах	11-р сард	Уурхайн удирдлага	Төв аймаг, Сэргэлэн сум

		тайлан хэлбэрээр				
2	Төв аймгийн БОГазар, БОУАӨЯ-д	Тайлан хэлбэрээр, албан бичиг	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайлан болон тайланг хүлээн авсан актыг хүргүүлэх	1-р улирал,		БОМТ, БОМТ- ний хэрэгжилтийн тайлан болон тайланг хүлээн авсан актыг хүргүүлэх
3	Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, Бүх шатны засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллага	Танилцуулж тайлагнах	БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар	Улирал тутам буюу 7, 11 сард	Уурхайн удирдлага	Засаг даргын тамгын газар

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

“Бор тал” нэртэй алтны шороон ордыг хэрэгжүүлснээс үүдэн байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллийг тухай бүрт илрүүлэх, түүнийг бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдалд тодорхой орон зайд, тодорхой хугацааны дотор, тодорхой давтамжтайгаар ажиглалт, хэмжилт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр гэнэ.

2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт байгаль орчны төлөв байдлын өөрчлөлт, сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ үр дүнтэй байгаа эсэх, сөрөг нөлөөллийн эрчим, цар хэмжээ нь зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа эсэхийг тогтоох ажиглалт, хэмжилт, дээжлэлт хийх байршил, давтамж, хариуцах этгээд, шинжилгээний арга, шаардагдах зардлыг тооцож тусгана.

“Ноён тохой трейд” ХХК нь үйл ажиллагааныхаа явцад байгаль орчинд учруулж буй нөлөөлөл, түүний хэмжээ, цар хүрээ, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд гарч буй өөрчлөлтийг хянаж, байгаль орчныг хамгаалах ажлын үр дүнд тулгуурлан цаашид авах арга хэмжээг нарийвчлан төлөвлөх зорилгоор орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Хүснэгт №17. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөө

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга аргачлал
Агаар						
1	Агаарын тоосны (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээ мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Бутлуур, дотоод тээвэрлэлтийн замаас, ил уурхай	Жилд 1 удаа	75,000	Цаг уур орчны шинжилгээний газрын байгаль орчны хэмжилзүйн төв лаборатори	- Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль -MNS 4585:2007 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага - MNS 0017-2-3-16:1988. Агаар мандал. Хот суурингийн агаарын бохирдлын шинжилгээ
2	Дуу чимээ, агаарын чийгшил, хөрсний температур хэмжих	Бутлуур, ил уурхай, уурхайн кемп	Жилд 1 удаа	Өөрсдийн багажаараа хэмжилтээ хийнэ		
Хөрс						
3	Хөрсний химийн үзүүлэлт (рН, EC _{2.5} dS/m, P ₂ O ₅ , K ₂ O, CaCO ₃)	Уурхайн карьерийн гадна талаас зонхилох салхины чиглэлийн дагуу	Жилд 2 удаа	40,000	ШУА, Газарзүй-Геозкологийн хүрээлэн, хөрсний шинжилгээний лаборатори	-MNS 3473:1983 Газар. Газрын эдэлбэр. Газар ашиглалт. -MNS 3985: 87. Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр, төрөл -MNS 3310:91. Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтийг тодорхойлох
4	Хөрсний хүнд металлын бохирдол тодорхойлох (Cr, Cd, Pb, Ni, Co)	Шатах тослох материалын агуулах, бохирдсон байж болох цэгүүдэс дээж авах	Жилд 1 удаа	45,000		
Ус						
5	Усны химийн шинжилгээ (рН, EC, TDS) нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ (CaCO ₃)	Ахуйн хэрэглээний уснаас	Жилд 2 удаа	92,000	ШУА, Газарзүй-Геозкологийн хүрээлэн, усны шинжилгээний лаборатори	- MNS 0900:1992. Ундны ус, ундны усны хяналт шинжилгээ - MNS 3935:1986. Ундны ус хяналт шинжилгээнд тавих ерөнхий шаардлага - MNS4432:1997 Ундны ус. Өнгийг тодорхойлох арга. - MNS5667-2:2001 Усны дээж. Дээж авах. 2-р хэсэг. Дээж авах аргачлалын заавар - MNS4867:1999Усны чанар – Дээжлэх – Хэсэг 3. Авсан дээжийг зөвөрлөх хадгалах арга
Нийт зардал				252,000		

**2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНД
ЗАРЦУУЛАХ НИЙТ ЗАРДАЛ**

“Ноён тохой трейд” ХХК-ийн 2025 оны БОМТ-г БОНХЯ-ны Сайдын 2014 оны 1 сарын 06-ны өдрийн “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсрууллаа. 2025 онд БОМТ-нд нийт сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөлөө.

Хүснэгт №18. 2025 оны БОМТ-ний нийт зардал

№	Арга хэмжээ	Зардал, 2025 он /төгрөг/
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний менежментийн төлөвлөгөө	850,000
2	Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	3,000,000
3	Тэрбум мод тарих үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд	5,000,000
4	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	600,000
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	450,000
	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	2,000,000
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	252,000
Нийт дүн		12,152.000

ДҮГНЭЛТ

“Ноён тохой трейд” ХХК-ийн Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших “Бор тал” -ын алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төсөл нь өмнөх жилүүдэд бүрэн хүчин чадлаар ажиллаж чадаагүй, ордын нөөцийг бүрэн ашиглаж дуусаагүй байгаа тул 2025 онд уурхайн хаалт хийгдэхгүй. Иймд төслийн БОННУ-ний тайлангийн хаалтын өмнөх жилийн менежментийн төлөвлөгөөг урьтал болгон 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсрууллаа.

2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах арга хэмжээнүүдийг тухай бүрт хэрэгжүүлж тухайн онд хийсэн ажлаа холбогдох газруудаар хянуулж батлуулах шаардлагатай байна.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 2025 онд нийт 12.152 сая.төг зарцуулахаар төлөвлөлөө.

“Ноён тохой трейд” ХХК нь байгалийн унаган төрхийг хамгаалахын тулд байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэмэлт тодотголын тайлан, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний зөвлөмж зэргийг мөрдлөг болгон ажиллах хэрэгтэй.

Мөн олборлолтонд өртсөн талбайд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг зохих дүрэм, журмын дагуу чанартай гүйцэтгэх шаардлагатай байна.

Энэхүү тайлангийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний ажлуудыг холбогдох стандарт, арга аргачлалын дагуу тогтоосон хугацаанд чанд сахин биелүүлж байх хэрэгтэй.

Уурхайн үйл ажиллагааны үед хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг сайтар чанд сахих, аюулын үед хэрэгжүүлэх дотоод төлөвлөгөөтэй ажиллах шаардлагатай.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ, НОМ ЗОХИОЛ

1. Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, 1995 он
2. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, 2012 он
3. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний аргачилсан заавар УБ 2010.
4. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын салбарын стандартуудын эмхтгэл УБ 2010.
5. Журам шинэчлэн батлах тухай Байгаль орчин аялал жуулчлалын Сайдын А-36 тоот тушаал, 2011 оны 2 дугаар сарын 16, 1-р хавсралт
6. “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” БОАЖСайдын А/618 тоот тушаал, 2019 он.
7. Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутагт орших “Бор тал” -ын алтны шороон ордыг
8. ил аргаар ашиглах төслийн БОННУ-ий нэмэлт тодотголын тайлан
9. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ, аудитын журам, аргачлал /гарын авлага/
УБ 2014 он
10. Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны
өдрийн А-618 дугаар тушаалын хавсралт, “Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах” журам.
11. <https://mecc.gov.mn>